

PRESUDA KARLOVAČKOJ PIVOVARI (2)

U časopisu «Sigurnost», br. 2/2010. objavljen je prvi dio građe o nepravomoćnoj presudi Karlovačkoj pivovari. Riječ je o dispozitivu prvostupne presude, opširnim izvacima iz optužnice i dodacima našeg suradnika g. Muslima. U ovome članku nastavlja se rad na javnom prikazu suđenja. Po logičnom redoslijedu, nakon optužbe i presude slijedi obrana okrivljenika.

Odvjetnik g. Željko Olujić dao je Uredništvu završni govor na suđenju u obrani 2. okrivljenog S.S. koji je zajedno s trojicom nepravomoćno osuđen za događaj u Karlovačkoj pivovari.

Završni govor slijedio je nakon što je u ime Županijskog državnog odvjetništva zamjenica izrekla završnu riječ optužbe i nakon obrane 1. okrivljenog G.I. Ono što je za proces suđenja, poslije svega učinjenog, bilo primarno i sasvim u kontekstu, za čitatelje časopisa i stručnu javnost moglo bi biti teško razumljivo, pa je Uredništvo formuliralo podnaslove i pripremilo tekst završne riječi za čitatelje.

PROTUTEZA OBRANI

«U svom završnom govoru štovana kolegica pored analize dokaznog postupka upotrebljava niz pleonazama pa govori «ogromne količine CO₂».

Dalje u svom završnom govoru spominje:

1. Kao protutezu obrani mogu klijenta o bespredmetnosti održavanja INOX cjevovo-

da iznosi nejasnu i ničim potkrijepljenu teoriju o neophodnosti svakodnevnog provjeravanja instalacija u svrhu utvrđivanja nepravilnosti a to potpuno bez ikakvog smisla vadi iz konteksta rutinskog održavanja.

A. G. S. vrlo je logično i životno prihvatljivo objasnio sudu što znači pojam rutinskog održavanja a za što je naveo i definiciju međunarodne norme koja jasno definira što je to u stvari rutinsko održavanje. To je, dakle, službena a ne nikakva slobodna interpretacija g. S.

B. U obrani je istaknuo da je propisno organizirao rad tehničke službe i da su pregledi pogona i postrojenja vršeni sukladno pravilima tehničke struke.

C. Nije sporno da nikakve tehničke neispravnosti nije bilo na cjevovodu a koje bi po svojoj stručnosti mogli uočiti djelatnici zato zaduženi.

D. Potpuno je nerazumljivo i nelogično reći u svom završnom govoru da će tehničari (bravari) srednje školske sprema vršiti nekakve istrage radi utvrđenja «sabotaža».

2. U svom završnom govoru ŽDO govori o potrebi provjere dimenzioniranosti cjevovoda za nečisti CO₂ prije ispuštanja ukupne količine CO₂, jer navodno da se utvrdi da li ima kapaciteta, da li može doći zbog manjka kapaciteta do nesreće, eksplozije itd.

- a) *U primjedbama na nestručan i aljkav nalaz g. R. jasno smo dokazali:*
U projektu su jasno označene dimenzije oba cjevovoda (atmosfera i prerada)
Na nekoliko nacрта oba projekta označena je dimenzija cjevovoda i za preradu i za atmosferu i obje su označene.
- b) *Dakle sve ove ŽDO tvrdnje o nedi-menzioniranosti cjevovoda i potrebi za novim preračunavanjem, a u smislu izmjene tehnologije je nametanje potpuno krivih i pravno nedopustivih zaključaka.*
3. *ŽDO dalje pokušava osporiti obranu g. S. da je prestankom rada ukapljivanja opasnost po radnike minula. Potpuno neosnovano i neargumentirano ŽDO ustvrđuje, a da bi se opravdala primjenu Zakona o zaštiti na radu da je opasnost po radnike porasla prestankom rada uređaja za ukapljivanje.*
- a) *Ničim nisu osporene i zapravo su nesporne tvrdnje g. S.:*
U postrojenju za ukapljivanje postoji pohranjen ukapljeni CO₂ max kapaciteta 80 t, pod tlakom od 14 bar i temperaturom od -20 stupnja C.
Ukapljeni plin nalazi se na niskoj temperaturi, a naglim padom tlaka može se u trenu ohladiti i tako doslovce uništiti sve oko sebe.
- b) *Nasuprot tome CO₂ iz fermentacije u roku par minuta može ispustiti 10-200 kg CO₂.*
4. *Veliku upornost ŽDO ulaže u svom završnom govoru tvrdeći da je g. S. odgovorna osoba – ovlaštenik. To je razumljivo jer i ŽDO zna da S. nije odgovorna osoba. Priznaje tako ŽDO da u čl. 13. ZZ NR doslovno piše da bi netko bio ovlaštenik da ta ovlast treba biti u pisanom obliku. Znajući to ŽDO protivno zakonu pledira da takva pisana odluka predstavlja formalnost, da je to irelevantno te da se g. S. i ostale u tom smislu može smatrati ovlaštenicima.*

Branitelju je potpuno jasno da zamjenica vjeruje u optužnicu i navode koji se u njoj iznose, ali ovakova interpretacija je pravno nedopustiva.

- a) *Zakon je hladan i potpuno jasan, i nije ŽDO tu da tumači što je zakonotvorac mislio.*
- b) *Ako piše, a jasno je i da piše da ovlaštenje mora biti u pisanom obliku, da ono mora biti potpisano i naveden opis ovlasti onda jasno da takva odluka ni u kom slučaju nije puka formalnost.*
- c) *Takva odluka ne postoji i ne nalazi se u ovosudnom spisu.*
5. *U svom žučljivom govoru ŽDO lamentira da su svi radnici rekli da su znali za cijev i da je ona seljena nekoliko puta, pa slijedom iznijetog da su to onda morali znati i rukovoditelji.*
- a) *U nekoliko navrata g. S. je rekao da on za to nije znao, a nije niti mogao znati iz prostog razloga što on, a kada je cijev seljena nije uopće radio u pivovari, a u pivovaru se zapošljava 6 mjeseci nakon što je cijev zakopana i nakon što je po istoj počela rasti trava.»*

ANALIZA OPTUŽNICE I DOKAZNOG POSTUPKA

Obrana je najprije napadala izrečeno u suđenju o količini ugljičnog dioksida na mjestu stradanja g. Martinovića, a zatim je osporeno i njegovo stradanje od CO₂ na otvorenom prostoru, pa se u završnom govoru kaže:

- «a) *ŽDO svjesno nedostataka optužnog akta upotrebljava izraz «ogromne količine»*
- b) *Nikada nije izvršen znanstveno utemeljeni (valjani) izračun o stvarnim količinama CO₂, koji bi uzeo u obzir poznate mjerljive ili odredive činjenice:*
- *Realnu proizvodnju CO₂ kroz vremenski period – različitost faza vrenja*
 - *Stvarnu konfiguraciju tj. izvedbu i izgled instalacija, dimenzija cijevi u fermentaciji i kanalizaciji. Izgled, položaj i dimenzija preljeva ...*

- *Stvarni 3D izgled mjesta stradavanja, dubine tj. visine, širine usjeka potoka (činjenično razlučiti postojanje 2 bitno različita potoka)*
 - *Raspodjela CO₂ – kanalizacija, preljev*
- c) *Sami policijski vještaci su rekli da su oni samo pretpostavljali i iznosili ničim utemeljene pretpostavke:*
- *Raspodjela CO₂ kanalizacija/potok u omjeru 50/50% -???*
 - *Ne uzimaju u obzir veličinu i dimenzije kanalizacije (izbjegavane uzimanja u obzir par tisuća kubnih metara volumena kanalizacije)*
- d) *Mjerenje koncentracije CO₂:*
- *Vrši se nekoliko desetaka mjerenja na raznim točkama, ali se za interpretaciju optužbe koristi samo jedno jedino mjerenje i to ono ekstremno tj. bitno drugačije od svih ostalih*
 - *Kvaliteta mjerenja je upitna, npr. 100 m od izvora (fermentacije) u kanalizaciji mjere veću koncentraciju CO₂ nego na samom izvoru – nemoguće, uzevši u obzir da se CO₂ u kanalizaciji miješa sa zrakom, da se djelomično neutralizira*
 - *Vrši se mjerenje u kanalizaciji, a ne na mjestu stradavanja, ali se rezultat mjerenja u kanalizaciji besramno uzima kao koncentracija na mjestu stradavanja bez da se uvažavaju činjenice da je kanalizacija zatvoreni sustav (cijev), a da je mjesto stradavanja potpuno otvoreni prostor koji je pri tom i udaljen od ispusta kanalizacije cca stotinjak metara...*
- a) *U dokaznom postupku svi znanstveni autoriteti (prof. dr. sc. Marić, prof. dr. sc. Plavšić, prof. dr. sc. Škavić, ...) da ukratko rezimiram izjavili su da nikada u svojoj praksi nisu naišli na slučaj stradavanja od CO₂ na otvorenom. Da se ne bih nepotrebno ponavljao upućujem na završne govore mojih štovanih kolega Miljevića i Pregleja koji su vrlo pomno analizirali nalaze i iskaze navedenih vještaka.*
- b) *Patolozi su jasno rekli da nisu utvrdili da je g. Martinović stradao od CO₂, rekli su samo da je to moguće, ali su isto tako rekli da je isto stanje moglo biti uzrokovano nebrojenim drugim razlozima.*
- c) *Veterinar (pas) je jasno rekao da nije utvrdio CO₂ pa čak ni gušenje.*
- d) *Veterinarka za pregled patke je jasno rekla da nije u pitanju CO₂.*
- e) *Dakle nije u pitanju nikakva «ogromna količina» kao što to ŽDO tvrdi jer isto nije utemeljeno na znanstvenim činjenicama, pa se moraju u obzir uzeti ove relevantne činjenice:*
- *Količina proizvedenog CO₂ do trenutka stradavanja je bitno manja od količine proizvedene u narednih 24 h*
 - *Vremenski uvjeti od trenutka stradavanja pa narednih 24 h se bitno ne mijenjaju*
 - ***Svi koji su izvlačili g. Martinovića, pa potom svi koji su se pojavili u narednih 24 h su analogijom mogli doći samo u veću koncentraciju CO₂, te bi po sve bile minimalno iste, a logično govoreći i teže posljedice kada bi se radilo o CO₂.***
- Na tri stranice odvjetnik g. Olujić govorio je o analizi optužnice i dokaznog postupka, a zatim na dvije stranice o stradavanju od CO₂ na otvorenom prostoru. Nakon toga g. Olujić kaže:
- «Obrana s punom odgovornošću tvrdi da o teorijskoj mogućnosti da čovjek na otvorenom umre od gušenja ugljičnim dioksidom ne bi trebalo pitati znanstvenike, nego učenike osnovne škole, gdje se jasno uči da je ugljični monoksid opasan jer ulazi u dišni sustav i ondje razara alveole, dok CO₂ nije opasan, on ne može trovati, a ugušiti se na otvorenom budući da se on raspršuje jednostavno je životno neizvedivo.
- Ona prva optužnica (ŽDO Karlovac) vidjevši i utvrdivši da nikakvih otrova u «Karlovačkoj pivovari» nema i ne može biti odlučili su za smrt g. Martinovića okriviti – zrak! CO₂ naime, u stanovitoj koncentraciji nazočan i u zraku, pa i svakome pivu i voćnom soku.»

SIGURNOST U ZBRINJAVANJU UGLJIČNOG DIOKSIDA

Osporavajući optužbu o tzv. zbrinjavanju ukapljenog plina i razloge zbog kojih se to radi, branitelj g. Olujić kaže:

- a) *Ukapljivanje se navodi kao metodu bezopasnog zbrinjavanja, a da se pritom nigdje ne navodi bilo koji zakon ili pravilnik ili neki drugi propis koji bi išta slično propisao.*
- b) *Isto nije propisano ili navedeno ni u projektnoj dokumentaciji postrojenja – dakle ovo nije postrojenje za bezopasno ili bilo kakvo drugo zbrinjavanje CO₂ – jer da jest isto bi moralo biti propisano i postrojenje bi u projektnoj dokumentaciji bilo definirano kao postrojenje za bezopasno zbrinjavanje.*
- c) *Dakle ovakva tvrdnja ili konstatacija na-prosto ne stoji i ona predstavlja konstrukciju ničim utemeljenu.*
- d) *Jasno je utvrđeno tijekom sudskog postupka da postrojenje za ukapljivanje CO₂ nije nikakav sigurnosni uređaj i da nema nikakvu sigurnosnu funkciju, jer da jest, isto bi bilo sagrađeno na bitno drugačiji način.*
- e) *Ukapljivanje kao tehnologija i ukapljeni plin kao produkt nikako ne predstavljaju zbrinjavanje bilo koje vrste.*
- f) *Ukapljivanje se vrši isključivo radi mogućnosti uskladištenja – da bi se plin CO₂ uskladištio za daljnju potrebu u plinskoj fazi, bili bi potrebni ogromni spremnici i uslijed toga se plin ukapluje iz jednostavnog razloga - da bi se lakše pohranio tj. da bi ga se moglo sačuvati za upotrebu kad zatreba.»*

O PROJEKTU PRESELJENJA POSTROJENJA ZA PLIN

Budući da na dvije stranice iznosi ono što je bilo predmetom dokazivanja, osporavajući sve, branitelj g. Olujić rekao je u završnoj riječi:

«Nitko ga ni kod primopredaje posla prilikom zaposlenja, a ni kasnije ni na koji način nije obavijestio, upozorio ili sl. o ovoj rekonstrukciji i eventualnim reperkusijama iste, ista nije bila nigdje dokumentirana ni zavedena – ilegalna.»

PITANJE ODGOVORNOSTI OPTUŽENOG

«Iz takve, dakle treće optužnice mom klijentu se stavlja na teret:

Da je «kao rukovoditelj odjela tehničkih usluga i rukovoditelj projekta rekonstrukcije strojarne odgovoran za organiziranje i provedbu zaštite na radu».

To je naprosto neprihvatljivo jer organizacija zaštite na radu vrši se na nivou cijele kompanije, a ne nikako na nivou – g. S.

U opisu radnog mjesta nigdje se ne navodi da bi g. S. bio «odgovoran za organizaciju i provedbu zaštite na radu» jer on to faktično i nije.

Točno je da čl. 13. kaže da poslodavac ovlaštenje može prenijeti i na svog ovlaštenika, ali ukoliko dolazi do prijenosa tog ovlaštenja isto mora biti učinjeno u pismenom obliku.

Sam ugovor o radu dalje kaže da je opis poslova navedenog radnog mjesta sadržan u prilogu pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

Ono što na ovom mjestu moramo pojasniti (a odnosi se na članke 13. i 73. Zakona o zaštiti na radu – «Ovlaštenik»):

Temeljem navedenih zakonskih članaka i opisa radnog mjesta g. S. on isključivo provodi poslove u skladu s zakonskim odredbama i to isključivo u području njegove nadležnosti kao rukovoditelj tj. osoba koja rukovodi radom jednog ili više radnika (njegov opis radnog mjesta kaže da ima 9 direktno podređenih).

U pivovari postoji služba zaštite na radu koja zapošljava stručnjake zaštite na radu u koje nikako ne spada g. S. koji je diplomirani inženjer

elektrotehnike. Da li se u nekoj tvornici proizvodi dječja hrana ili atomske bombe, diplomirani inženjer elektrotehnike odgovoran je samo za svoj posao: a to je u konkretnom slučaju održavanje strojeva a ne za ono što ti strojevi proizvode.

Dalje se u činjeničnom opisu optužnice od 23.9.2009. godine navodi: «A naročito za osiguranje pravilnog korištenja instalacija i uočavanja odstupanja od postupaka, smjernica i direktiva u svezi sigurnosti».

Skrećemo pažnju da nigdje ni u jednom dokumentu vezanom uz radno mjesto g. S. ili pak propisu to se ne navodi. Vijeće će naravno kada se bude povuklo na vijećanje i glasanje pročitati svu dokumentaciju a naročito opis radnog mjesta g. S.

Dalje se u činjeničnom opisu navodi: «Pri čemu je dužan svakodnevno obilaziti pogon, popravljati i promijeniti neispravne instalacije».

Potpuno neutemeljeno i izvučeno iz konteksta.

Ono što je točno, istinito i dokumentirano u spisu jest to da g. S. ne provodi preglede detalja po pogonima niti vrši osobno fizičke popravke niti je to njegova obveza, a niti o istome ima znanja.

Same preglede fizički obavljaju izvršitelji – ljudi srednje stručne spreme koji nikako ne mogu zaključiti da je neka tehnološka instalacija u pogonu fermentacije izvedena protivno projektnoj dokumentaciji.

Reviziju projekta po Zakonu o gradnji «NN 175/03» u članu 47. izvodi isključivo revident a ne g. S.

Dalje optužnica od 23.9.2009. godine stavlja na teret okr.: «Iako su temeljem čl. 44. ZZ NR bili dužni proces rada tako planirati, pripremiti i provoditi i u tu svrhu razraditi tehnologiju rada s elementima sigurnosti radi zaštite radnika i djelotvorne zaštite okoliša, znajući da se tijekom fermentacije stvaraju velike količine ugljičnog dioksida koji su na odgovarajući način dužni zbrinuti jer je u povećanoj koncentraciji opasan za život i zdravlje, te da se od

25. studenog 2006. godine zbog rekonstrukcije strojarne neće moći zbrinjavati ukapljivanjem već je, zbog nastupljenih promjena, potrebno na neškodljiv način zbrinuti cjelokupnu dnevnu proizvodnju CO₂, propustili, protivno čl. 12. i 13. Pravilnika o izradi procjene opasnosti, izvršiti reviziju procjene opasnosti tako izmijenjene tehnologije rada.»

PRIMJENA ZAKONA I PROPISA ZAŠTITE NA RADU

Kao što se vidi iz prednjeg teksta, branitelj g. Olujić služio se zakonima i propisima, a zatim je naveo:

«Čl. 1. citiranog zakona doslovno kaže: svrha ovog zakona je sprječavanje ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, drugih bolesti u svezi s radom, te zaštita **RADNOG OKOLIŠA**.

Dakle, taj zakon se primjenjuje na zaštitu na radu i radni okoliš dok se nigdje ne govori o okolišu kako to pokušava ubaciti ŽDO.

- Potrebno naglasiti da Zakon o zaštiti na radu i pravilnici koji proizlaze iz istog govore isključivo o zaštiti radnika na radnom mjestu, te da isti vrlo jasno definira pojmove radnog okoliša, mjesta rada, sredstva rada ... koji nikako ne mogu biti primjenjivi na slučaj
- Sukladno ZZNR, ugovora o radu, pravilnika o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta te opisa radnog mjesta - **okrivljeni nije ovlaštenik poslodavca za obavljanje poslova zaštite na radu i nikada to nije ni bio**
- Uvjerjenje o pohađanju tečaja nikako ne znači i ovlaštenje za obavljanje i obavljanje takve vrste poslova
- U Karlovačkoj pivovari postoji ustrojena služba zaštite na radu u kojoj rade stručnjaci zaštite na radu (diplomirani inženjeri zaštite na radu)
- Isto tako govori o zaštiti radnika na radnom mjestu u radnom okolišu i nije primjenjiv na ovaj slučaj

- *Pravilnik spominje i opasne tvari – CO₂ nije na listi ni jednog popisa opasnih tvari*
- *U Leksikonu LZ "Miroslav Krleža" - tehnologija je definirana kao znanost o tehničkim postupcima pri preradbi sirovina u proizvode*
- *Vještak zlonamjerno kreira svoju interpretaciju koja nema veze sa čime, a pogotovu sa njegovim uvođenjem u definiciju tehnologije zaštite na radu i zaštite okoliša*
- *Po logici stvari i čl. 44 ZZNR govori o tehnologiji RADA – znači nešto mora raditi, gašenje postrojenja predstavlja suprotnost od RADITI*
- *Promjena tehnologije u smislu zaštite na radu koja se postavlja kao temeljni zakon optužnice, svakom iole inteligentnom čovjeku će reći da ako bi promijenili nešto na postrojenju koje će nastaviti tj. će ponovo početi raditi, ali na način da uvodi neke nove načine ili metode rada ili neku novu opremu i uređaje – tada se govori o promjeni tehnologije RADA – dakle nešto treba nastaviti RADITI – ako se nešto zaustavi, a nema nikakvu sigurnosnu funkciju ili funkcionalnu povezanost koja utječe na rad nečeg trećeg – onda se ne može govoriti o promjeni tehnologije rada u smislu zaštite zdravlja ni dobrobiti radnika tj. u duhu Zakona o zaštiti na radu - prestankom rada radnici tj. zaposlenici više ne borave u postrojenju i po njih opasnost postaje samo manja tj. nestaje, a apsolutno nikako se ne povećava*
- *Pravna kvalifikacija za što se tereti moj klijent je kazneno djelo protiv opće sigurnosti ljudi i imovine i sigurnosti prometa dovođenje u opasnost života i imovine*

opće opasnom radnjom ili sredstvom iz čl. 263. st. 2. i teško kazneno djelo protiv opće sigurnosti opisano i kažnjivo u čl. 271. st. 2. KZ-a.

1. Sam zaštitni objekt ovog kaznenog djela iz članka 263., st. 2 je opća sigurnost ljudi i imovine.

2. Za ostvarenje ovog kaznenog djela traži se izravna ili neizravna namjera, dakle počinitelj ovog kaznenog djela mora biti svjestan opće opasnosti sredstva ili radnje te da može doći do ugrožavanja ljudi i imovine.

*Same opće opasne radnje su radnje kojima počinitelj svojim radom oslobađa silu koju nije kadar držati pod kontrolom (npr. eksplozija, požar) ustvari kazneno djelo iz čl. 263. st. 2. je zapravo nepravdo kazneno djelo **nečinjenjem** kod kojeg posljedica ulazi u biće ovog kaznenog djela. No ono što je bitno napomenuti jest to da ovo inkriminirano kazneno djelo odnosno za isto može odgovarati **SAMO I JEDINO ODGOVORNA OSOBA** koja je kao garant obvezna spriječiti nastupanje posljedice. Prema tome S. nije odgovorna osoba u smislu NAŠEG KZ-a pa onda slijedom toga ne može biti niti odgovoran po čl. 263., st. 2. KZ-a.*

Kod ovog kaznenog djela iz članka 271. zapravo je riječ o odgovornosti za težu posljedicu za koju onda zakon propisuje i težu kaznu.

Gospodo suci mislim i čvrsto sam uvjeren da ćete vi kad se budete povukli na vijećanje i glasanje donijeti pravednu odluku.

Smatram da moj klijent nije počinio kaznena djela za koja se tereti pa predlažem da ga sud temeljem čl. 354., st. 3. ZKP oslobodi od optužbe.»

*mr. sc. Nikola Muslim, dipl. iur., Zagreb
Gordana Baraba, prof., ZIRS d.d., Zagreb*